

De imposante kruiskerk van Noordbroek behoort met een lengte van 44 m en een hoogte van 22 m tot de grootste in de provincie. Het gebouw kwam als geheel tot stand in het tweede kwart van de 14^e eeuw en vertegenwoordigt de laatste fase van het laatromaans. De verticale aanblik, de dominantie van de spitsboog, het vijfzijdige koor en de grote, sterk geprofileerde vensters zijn allemaal voorboden van de gotiek. De westgevel werd in 1720 vernieuwd. De losstaande toren ten noordoosten van het koor, die ter plaatse als 'De Olle Dodde' (dik, log en lomp) bekend staat, maakt in vergelijking met de kerk een zware, gesloten indruk. Waarschijnlijk werd deze rond 1330 opgetrokken. Sinds 2016 behoort de kerk tot de Stichting Oude Groninger Kerken.

Interieur

Het interieur is met zijn ronde muurbogen en meloengewelven nog volop laatromaans. Het eikenhouten meubilair biedt een evenwichtige aanblik. Preekstoel en doophek zijn overwoekerd met snijwerk in rococostijl en dateren uit 1757. Het orgel op de tribune voor de westwand werd in 1695-96 gebouwd door de beroemde orgelbouwer Arp Schnitger, hersteld door Albertus Antoni Hinsz in 1752 en 1768, en uitgebreid door H.H. Freytag in 1806-09. Om de bevolkingsgroei op te vangen werd in de 18^e eeuw in het noorderdwarspand een tribune ('klunderbeun') toegevoegd. Het koor is afgesloten met een koorhek uit 1805 dat tegelijk een achterschot vormt voor de banken die in dezelfde tijd tot stand kwamen.

Gewelfschilderingen

Wie de blik omhoog richt, ziet meteen waaraan de kerk haar bijnaam 'de Sixtijnse kapel van Groningen' te danken heeft. De gewelfbeschildering uit het eind van de 15^e eeuw bleef vrijwel geheel bewaard en is een soort samenvatting van de bijbel. In de westelijke travee de zondeval (Adam en Eva bij de boom in het Paradijs) en de doop van Christus in de Jordaan naast elkaar: de erfzonde wordt door de doop afgewassen. De gezichten van Adam en Jezus lijken sterk op elkaar. Dit vormt een toespeling op de gedachte dat Christus de nieuwe Adam is. Waarschijnlijk stond ook de (verdwenen) doopvont hier, vlak bij de westingang. Het volgende gewelf toont de legende van de heilige reus Christoforus of 'Christoffel'. Met een lange staf waadt hij door het water van een rivier met een kind op zijn schouder. Toen hij het kind als Christus herkende, bekeerde hij zich. In de late middeleeuwen bood een voorstelling van Christoffel volgens het volksgeloof bescherming tegen de plotselinge dood, oftewel sterven zonder de laatste sacramenten. Om die reden werd hij de schutspatroon van de reizigers. Christoffel kreeg in veel kerken een prominente plaats in het interieur. In de viering, waar het evangelie werd verkondigd, zijn de evangelistensymbolen geschilderd. Van links naar rechts de leeuw van Marcus, de adelaar van Johannes, de engel van Mattheüs en het rund van Lucas. De eerste travee van het koor toont het Laatste Oordeel aan het Einde der Tijden. We zien Christus tronend op de regenboog met naast zijn mond een zwaard (gerechtigheid) en een lelietak (barmhartigheid). Aan weerszijden blazen engelen op bazuinen en onderaan staan de doden op uit hun graven. Christus wordt geflankeerd door de geknielde Maria (links) en Johannes (rechts), met achter hen respectievelijk hemel en hel. Terwijl de hemel is verbeeld als een gotisch gebouw vol engelenmuziek, is de hel een opengesperde muil van een monster waarin mensen door duiveltjes naar binnen worden gedreven. Boven de hel is te zien hoe een verdoemde door drie duiveltjes in de kladden wordt gegrepen. Ook de reden van zijn verdoemenis is verbeeld: in zijn hand houdt deze drinkebroer een bierkruik. De samenvatting eindigt op de oostwand, boven de plaats waar ooit het hoogaltaar stond. Hier zien we Christus als Man van Smarten met de letters Ecce Homo. Zo draagt de hele reeks de boodschap uit dat de zondige mens alleen door doop en bekering aan het dreigende oordeel kan ontsnappen. Redding mag hij verwachten van de Man van Smarten, die op aarde aanwezig is in de eucharistie.